

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Stockholm, Iduns Tryckeri Aktiebolag

N:r 6 (477)

Fredagen den 12 februari 1897.

10:de årg.

Prenumerationspris pr år: Idun ensam ..... kr. 5:— Iduns Modet., fjortondagsuppl. » 5:— Iduns Modet., månadsuppl. » 3:— Barngarderoben..... » 3:—		Byrå: Klara södra kyrkog. 16, 1 tr. Öppen kl. 10—5. Allm. telef. 6147. Rikstelef. 1646.	Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas säkrast kl. 2—3. Redaktionssekr.: <i>J. Nordlind.</i>	Utgivningstid: hvarje fredag. Lösnummerpris 15 öre (lös:n:r endast för kompletteringar.)	Annonnspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp-rad.
---	--	--	---	---	--

Gurli Linder.

Frågan om den moderna kvinnodräkten ur hygienisk och praktisk synpunkt har på den senaste tiden ånyo lifligt förts under debatt. Den närmaste anledningen härtill ha varit dels de i hufvudstaden hållna, synnerligen talrikt besökta agitationsmöten mot de långa promenadkjolarne, som vår Dräkthereformförening nyligen anordnat, därvid vederbörligen understödd af framstående läkareauktoriteter, dels de föredrag om »en rationell kvinnodräkt», som den kända norska reformdräktifverskan fröken Kristine Dahl nu på en rundresa upprepar i flere svenska städer.

Vi ha dock själfva vår Kristine Dahl, själfva en energisk och aldrig hvilande kvinna, som sedan många år tillbaka gjort sig till banbryterska för en rationell kvinnodräktreform inom vårt land. Vi syfta härmed på fru *Gurli Linder*, hvars bild Idun här bredvid har nöjet bringa sina läsarinor. Fru Linders namn må särskildt vara förtjänt att med erkännande nämnas i dessa »kjorteldiskussionens» tider, då ju hon som ordförande är den drifvande kraften i vår Dräkthereformförening och då hon just i dessa dagar i vårt andra storstadssamhälle, i Göteborg, inför en synnerligen intresserad och talrik publik på skedd inbjudan föreläst om »en hygienisk och praktisk skoldräkt för flickor» — ett ämne som särskildt legat fru Linder på det varmaste om hjärtat.

Idun har under de gångna åren ofta varit i tillfälle att dröja vid Dräkthereformföreningen och dess gäneliga verksamhet, senast i fjol, då föreningens tioårstillvaro hugfästes. Af dess olika modeller ha vi ock i sinom tid meddelat åtskilliga

afbildningar. Här är alltså i dag icke vår afsikt att närmare ingå på detta område; vi vilja endast framhålla, att fru Linder, allt sedan föreningens stiftande medlem af densamma, i två år varit dess sekreterare samt under de senaste fem dess ordförande, och att de framgångar, föreningen efter hand vunnit för sina syften, främst torde få tillskrifvas hennes oafåtliga och intelligentaste arbete med penna och med ord. Att hon personligen i sin dräkt helt och hållet tillämpar föreningens principer, är ju själfklart.

Gurli Linder, eller, som hon före sitt giftermåls ingående hette, Gurli Peterson, föddes den 1 oktober 1865 på Irvingsholm i Nerike, och voro föräldrarne egendomsägaren K. G. Peterson och hans maka, född Kavli, till börden norska. Då dottern ännu endast var tioårig, dog fadern. Ungefär samtidigt inackorderas Gurli som helpensionär i fru Hammarstedts på den tiden så väl ansedda skola i Stockholm. Hösten 1882 vann hon därifrån, endast 17-årig, inträde vid Högre lärarinneseminariet. Äfven under seminarietiden hade hon emellertid sitt hem hos fru Hammarstedt, som då bodde på kyrkoherdebostället vid Danviken.

De dagliga långa promenaderna till och från seminariet, ibland nog så strapatsiva genom köld och snö, gäfvon en hälsosam motvikt mot det tragna bokarbetet och bidrogo säkert i sin mån till att skänka den fysiska spänstighet, som under de ansträngande studierna var den unga flickan till en god hjälp. Också var hon under hela sin seminarietid endast vid ett enda tillfälle frånvarande för sjukdom,

Hvem är den lyckligaste af två kvinnor? Är det hon, som är högst älskad? Nej, det är hon, som älskar högst!

A. de Musset.

och var sjukdomsorsaken den gången — att hon krossat näsan i en kalkbacke!

Ett klart förstånd och en snabb uppfattning, parade med flit, satte under dessa studieår Gurli Peterson i stånd att tillägna sig ett akttningsbjudande kunskapsmått. I fröken Regina Pallin — seminariets dåvarande föreståndarinna — förvärfvade hon ock en vän, hvares stöd och moderliga ledning hon många gånger med tacksamhet sedan erinrat sig.

Kamratkretsen på seminariet räknade äfven en medlem, som numera inom vår vitterhet förvärfvat sig ett ryktbart namn, nämligen Selma Lagerlöf. »Gösta Berlings» författarinna sysslade redan då en smula med diktkonst; bland annat roade hon sig med att i en serie skämtsamma sonetter besjunga samtliga sina afdelningskamrater på seminariet. Se här hennes karaktäristik af Gurli Peterson!

*I kännen sägnen, som kring landet går,
Hemsk så den kunde skrämman bort arméer,
Om huru seminariets koryféeer
I spöklik dräkt man alltid skåda får.*

*Pince-nez, galoscher och kortstubbadt hår,
En klädning utan tecken till plisséer,
Ett sätt, en uppsyn, hvassa som cactéer —
Så har man målat ut dem år från år.*

*Då sanningen man härvid grymt förvrängde,
De unga bittert orättvisan kände.
Till högre rymder deras klagan trängde.*

*Och milde gudar dem till räddning sände
Ett ideal af grace och elegans,
Som dem förvärfvar modets segerkrans.*

Ja, så tedde hon sig redan då för tiden för alla sina kamrater — den blifvande reformdräktskvinnan! Låg däri manne ett omen för hennes framtida verksamhet? Ty att dräkthereformen ingalunda, som kanske ännu många oriktigt hålla före, behöfver vara oförenlig med estetikkens och den goda smakens kraf, därpå torde sådana lefvande exempel som Gurli Linder och Kristine Dahl vara den mest öfvertygande bevisningen.

»Ni får ändå inte inbilla er — eller Iduns älskvärda läsarinna — att jag som flicka var en så förskräcklig modedocka, som Selma Lagerlöfs verser kunna ge vid handen. Det var *alls* inte farligt med den saken,» försäkrade leende fru Linder, när hon efter åtskilligt prut åt oss utlevererade den lilla sonetten.

Våren 1885 aflade Gurli Peterson utgångsexamen från lärarinneseminariet och erhöi därvid på sitt diplom ej mindre än tio »berömlig», af hvilka ett tilldelades henne för undervisningskicklighet och ett annat för kunskaper i svenska språket.

I juni 1887 ingick hon äktenskap med sin forne lärare, den bekante filologen lektor Nils Linder. Så väl före som efter sitt giftermål har Gurli Linder ägnat sig åt lärarinneverksamhet och har dels i skolor, dels genom privatlektioner varit i tillfälle att undervisa i sitt älsklingsämne, modersmålet. Fru Linder var ock den första, som skötte Fredrika-Bremerförbundets hemstudiekurs i svenska språket.

Den rastlösa unga frun har vidare funnit tid att utöfva en ganska omfattande journalistisk verksamhet. I ett par dagliga hufvudstadstidningar har hon sysslats med bokanmälningar och konstnärliga frågor, och för Iduns läsarinna kan det ej vara obekant, att hennes namn

— och ännu oftare mer eller mindre »skyddande märken» — återfunnits i våra spalter under uppsatser i ganska växlande ämnen, alltid dock utmärkta för tankegångens skärpa och formens klarhet. Att Gurli Linder äger förstånd och logik i ganska ovanlig grad måste äfven den märka, som kommer i endast ytlig beröring med henne, och hon låter ej som så många andra kvinnor »känslan springa bort med förnuftet». Att hon likväl äger en ganska stor fond af känsla visar sig bäst för den, som varit i tillfälle att se henne i umgänget med hennes tre små döttrar, åt hvilka hon ägnar sina bästa moderliga krafter.

Hvad nu särskildt dräkthereformen, hennes stora »ledande intresse», vidkommer, har fru Linder upprepade gånger genom offentliga föredrag sökt bland allmänheten sprida dessa sina älsklingsidéer. Hennes första offentliga uppträdande ägde rum i Upsala i maj 1894; den 8 oktober 1896 höll hon i Vetenskapsakademins hörsal i Stockholm ett föredrag, däri hon påpekade olikheten mellan de underkläder, som af barn och vuxna kvinnor vanligast bäras, samt de af Dräkthereformföreningen gillade modellerna och framvisade de senares fördelar. Och nu senast har Göteborg, som vi redan nämnt, blifvit delaktigt af hennes öfvertygande och spirituella framställningskonst. Föredraget, som ähördes af så många intresserade som utrymmet medgaf, mottogs enligt Göteborgstidningarna med lifligt bifall. Efter detsammans slut yttrade d:r Silfverschöld några tankvärda ord om hygien i allmänhet, instämmande i fru L:s åsikter rörande det önskvärda i en dräkthereform, och slutade med ett tack till fru Linder för hennes inlägg i en fråga, som så nära berör oss alla.

En så verksam och för ideella uppgifter itändande som Gurli Linders ställer sig dock ständigt nya mål. Hennes närmaste framtidstanke är nu att i hufvudstaden till hösten söka åstadkomma en föreläsningkurs för mödrar — en serie populära föredrag af fackmän inom olika ämnen, som särskildt kunna hafva betydelse för hemmens och det uppväxande släktets danarinnor, såsom »Hemmets hygien», »Barnpsykologi», »Förhållandet mellan hemmet och skolan» o. s. v. Fru Linder har redan lyckats intressera flere framstående personer för denna sak, och med kannedom om hennes energi och organisationsförmåga äro vi öfvertygade, att hon ej kommer att släppa den, förrän hon fört den till ett lyckligt slut.

Genom sina intagande personliga egenskaper, genom sitt vänliga, öppna och friskt humoristiska väsen har fru Gurli Linder förvärfvat en talrik och hängifven vänkrets, och äfven inom de kretsar af hufvudstadens sällskapslif, dit hennes mans och hennes egna vetenskapliga och ideella intressen förnämligast hänvisa dem, är hon en uppburen och eftersökt deltagarinna.

J. N—g.

Hundra kronor med några penndrag

kan nu enhvar måhända förtjäna, som före den 15 dennes insänder ett godt förslag med afseende på Iduns julnummer. Se den närmare redogörelsen i n:r 4!

Hos gamla fröken.

*Jag var med mamma gången på visit.
Högt påmind om att vara snäll och
still,*

*jag satt där på en stolkant ytterst illa,
men blicken flög förundrad hit och dit.*

*Nog var det sant, att hon var svåra rik:
af tunga blommors guld var hela ra-
men*

*kring den i krabbrödt snibblif klädda
damen,
som öfver soffan hängde drottninglik.*

*På pärlhvit kanapé fanns ock en glad
förgyllningskant, och på det styfva silket
i möbetyget sken ett mönster, hvilket
bestod af sippor och små gröna blad.*

*Af samma värprakt glänste hvarje stol,
men brokigt bjärt var mattan; nyss för-
lägen*

*jag trampat i ett blomsterhaf, där stegen
försvunno mjukt bland lilja och viol.*

*Bland hundra småting, som man spridda
ser,*

*det fanns också en morian med klocka;
när timmen slog, han syntes sirligt
bocka*

och vifta med ett litet stjärnbanér.

*Där fanns en danserska, till piruett
hon färdig stod med snibbskor himmels-
blåa.*

*Det rika hårets bucklor voro gråa,
men anletet så rosenrött och spädt.*

*Där fanns en vas med blommor af pors-
lin,*

*där fanns en bur med galler konstigt
rutadt,*

*en tropisk fågel satt med hufvud lutadt
och vaggade i stälträdsgunga fin.*

*Vid denna anblick glömde jag min rol,
att på ett hörn mig hålla vackert stilla.
»Hvad du har tråkigt, kakadora lilla,»
jag utbrast, »burar, burar jag ej täl!»*

*Jag fick ett häpet ögonkast af mor,
men gamla fröken slätade från pannan
min mjuka lock. »Så tänkte någon an-
nan
mähända ock, förrn hon blef tam och
stor.»*

*Blott några ord — men fast jag ej förstod
dess innebörd, jag genast blixtrikt kände,
hur sympatiens flamma tyst sig tände
emellan oss: nu fick jag annat mod.*

*Vid denna fläkt från en besläktad håg
min kväfda munterhet sprang upp i låga,
jag tordes skratta, gyckla, ystert fråga
om hvarje sak, som mig på hjärtat låg.*

*Bekantskapen dock slutade ej med
en afskedskyss. Den gamla syntes småle
och sakta tala om en solskensstråle,
som glädligt ljus i hennes boning spred.*

*Ja, glädligt var jag, det är visst och sant,
och fri från tvång jag hade hjärtans
roligt.*

*Det vackra rummet blef mig snart för-
troligt,
den gamla fröken blef min bästa tant.
Anna Knutson.*

Moderns plikter mot sina döttrar beträffande giftermåls ingående.

Andra täfplingsartikeln.

(Slut fr. föreg. n.r.)

Vi skola nu tala om kontrahenternas släkthet, ålder, hälsa och kropps-konstitution — betingelser till ett lyckligt äktenskap, som i de flesta fall helt och hållet ignoreras. Det är förundransvärdt, hvad mödrar i detta hänseende synda emot sina döttrar, synda i så måtto, att de hålla dem i okunnighet om allt hvad därtill hörer. Jag har träffat många unga fruar, som försäkrat, att de icke haft en aning om, hvad ett äktenskapligt samlif i själfva verket innebär, förrän efter giftemålet. Det kan ju vara glädjande med tanke på den rent barnsliga oskuld, de dittills lefvat i, men från en annan sida sedt är det förfärande, hvilket lidande en ung kvinna kan råka i genom sin okunnighet härutinnan. Det borde vara faderra plikt — och vid hans frånfalle moderns — att göra sig underrättad om den tilltänkte mågens sedliga lif. Det är en grannlaga affär, men för förståndiga föräldrar ingen om jlighet.

Jag vill också påpeka nödvändigheten af den rätta öfverensstämelsen i ålder, liksom af att taga i betraktande den ofärd, som kan komma af ärfda sjukdomar eller sjukdomsfrön. Eller gör icke den man eller kvinna orätt, som, behäftad med tuberkolos eller annan ärfvlig sjukdom, skaffar till världen en afkomma, från första lefnadsdagarne bestämd till ett eländigt, sjukligt lif?

På allt detta tänker icke den unga flickan, hon vet det icke ens, men det är moderns plikt att göra det i hennes ställe och handla därefter. Kapitlet härom skulle blifva för vidlyftigt för denna uppsats, om det skulle behandlas utförligt, hvarför jag hänvisar till den populärt fackliga litteratur i ämnet, som numera finnes att tillgå, allvarligt läggande hvarje moder på hjärtat att härom undervisa sin dotter.

I vårt land förekommer sällan att giftermål ingås mellan kontrahenter af olika

trosbekännelse. Det inse vi alla olämpligheten utaf. Likaså af giftermål mellan en djupt religiös och en fritänkare. Det är så stark motsats mellan bägges lifsåskådning att ett närmande redan i dess början därigenom förhindras. Och väl är det. Det skulle för sådana äkta makar redan från första dagen finnas ett frö till stridigheter, ett frö som har alla förutsättningar till att växa, det inser nog alla, som hafva någon erfarenhet af lifvet. Här vid lag passer det gamla ordspåket: »lika barn leka bäst.»

Om modern, som står i begrepp att gifta bort sin dotter, gör jämförelser mellan sin dotters bildningsgrad, uppfostran och begåfning och friarens samt då finner stora olikheter i det hänseendet mellan de bägge äktenskapskandidaterna, så är det icke lätt att därvidlag gifva ett godt råd. Man ser i lifvet exempel på, huru den kunnige, vetenskapligt bildade mannen snart tröttnat på sin okunniga hustru på grund af hennes oförmåga att kunna följa honom i hans tankar och samtal. När det första kärleksruset, smekmånaden eller smekåret gått öfver och hvardagslifvets nötande enahanda blottat hvars och ens brister, när mannen, den vetenskapligt bildade, börjar komma underfund med sin hustrus okunnighet och tarfliga, vårdslösa uppfostran, då börjar han kanske förakta henne och så grundläggas olyckan i det äktenskapet. Men man ser också exempel på, huru ofvan berörda missförhållanden i bildning blifvit orsaken till ett närmande, till ett allt innerligare förhållande mellan makarne, då mannen haft öfverseende och hustrun varit klok nog att begagna sig af sin mans kärlek till att få honom till sin lärare och haft begåfning nog att kunna tillgodogöra sig de kunskaper, som erbjudits genom umgänget med den högre bildade.

Motsatta förhållandet mellan makarnes bildningsgrad se vi också exempel på i lifvet, då mannens uppfostran och vanor förskrifva sig från de lägre trappstegen af den sociala stegen, om den liknelsen tillåtes mig, och hustruns från de högre; men detta fall tyckes förekomma mera sällan. Jag anser detta förhållande vara sämre, ty i de flesta fall ligger det i mannens natur att icke vilja gifva efter för kvinnan, hon är vekare, mera eftergifven, mannen däremot känner sin kraft öfver kvinnan. Men har kvinnan fått en uppfostran och kunskaper vida öfverstigande mannens och ifrån ungdomen fått finare vanor, så får hon, om än hon är eftergifven, ofantligt svårt att förneka dessa, på samma gång hon har ett stort öfvertag öfver mannen. Mannen fogar sig icke lika lätt efter kvinnan, som hon efter mannen, och däri ligga orsaker nog till split och tvedräkt i äktenskapet.

Om min dotter blefve förlofvad, så skulle jag göra något, som jag aldrig hört någon annan moder göra, men som jag anser skulle vara till fördel för henne. Jag skulle taga reda på min blifvande mågs åsikter i fråga om de kommande barnen. Om i en familj rikedom råder, så betyder barnskars tillväxande mindre, ty där finnes ju tillfälle att bereda modern all vård och hjälp, som kan för penningar anskaffas, likaså att skaffa de många barnen den allra bästa uppfostran, att på bästa sätt bereda dem för lifvets svåra kamp, att när de blifvit fullväxta skaffa dem anställningar och allt fortfarande understödja dem.

Men tyvärr är det ett så försvinnande fåtal, som är i den lyckliga ställningen. Jag känner män, som sätta en stolthet i att skaffa till världen en så talrik barnaskara som möjligt, detta utan att tänka på den beklagansvärda lott deras hustrur därigenom äro underkastade. Utom de rent fysiska lidanden de få genomgå, kommer ju därtill svårigheten, för att icke säga omöjligheten för dem att få del af de nöjen, den tillfredsställelse, som ligger i resor, i konst, litteratur, musik och sällskapslif. Tänk så på barnen! Huru mycket svårare att sörja för så många! En familj med sex à sjutusen kronors inkomster per år reder sig mycket bra äfven med 2 à 3 st. barn. Men om det blir 9 à 10. Det är icke nog med födan och tak öfver hufvudet. Jag anser det äfven vara föräldrarnes skyldighet att kunna gifva åt sina barn grunden till en något så när dräglig existens.

Men i en familj med så många barn blir det en omöjlighet att sörja för alla. Kanske några af dem blifva kastade ur boet redan som barn på 14 à 15 år, utan nog moralisk och intelligent grund att kunna hederligt slå sig igenom, andra blifva uselt, med svältlöner betalda kassörskor eller bokhållare, proletariat i frack och hatt, utan möjlighet att höja sig ur en sådan ställning, sämre än kroppsarbetarens. Jag är öfvertygad om att många af våra förlorade existenser utgått ur sådana familjer till förbannelse för sig själfva och sina föräldrar.

Ja, som jag sade, jag skulle taga reda på min blifvande mågs åsikter angående föräldrars ansvar mot sina barn, och om de icke öfverensstämde med mina, så skulle jag af all makt söka afråda min dotter från det giftermålet.

Jag hör ej till den grupp till öfverdrift gående kvinnor, som anse äktenskapet och moderskapet för en förnedring för det feminina könet, jag anser tvärtom att kvinnans högsta lycka ligger däri under här ofvan gjorda betingelser. Därför önskar jag att få min dotter bortgift. Men för att det skall vara möjligt är ju alldeles nödvändigt att skaffa henne bekantskap med en man, med många män, tills den rätte kommer.

Det är ju nödvändigt, att männen veta att hon finnes till, att de få tillfälle till att studera hennes väsen, hennes karaktär, hennes personlighet, annars är det ju ingen möjlighet till någon äktenskaplig förbindelse för henne. Jag anser det vara hvarje moders skyldighet att befrämja umgänget mellan de unga af bägge könen, äfven om det kostar uppoffringar för föräldrarne.

Ämnet för uppsatsen var: moderns plikter mot sina döttrar beträffande giftermåls ingående. När man väl satt sig in däri, så finner man, att därom skulle kunna skrivas en hel volym, men som jag då skulle komma utom Iduns plan, så slutar jag nu med en uppmaning till hvar moder att ur mitt inlägg söka draga det bästa och för hennes fall passande att vidare utvecklas med egna erfarenheter. Det är härvidlag omöjligt att skriva lagar för alla. Den kloke förstår att *individualisera*.

Fru Agnes.

KAMRATEN är den bästa gåfva till de unga. Prenumerera på närmaste postanstalt. Helt år 3 kr.

"Apotekarmedaljens frånsida".

Från en ärad insändare, en för oss namngifven examinerad apotekare, ha vi i kapitlet »kvinnan på apotekarebanan» mottagit följande skrifvelse, hvilken vi ej vilja undertrycka, ehuru den visserligen synes oss alldeles för pessimistisk med afseende på uppfattningen om kvinnornas duglighet och utsikter på det nya arbetsfältet. Af synnerlig vikt vore nu därför, att någon kvinnlig elev eller farmaceut af egen personlig erfarenhet toge till orda för att saken måtte bli så allsidigt och oväldigt som möjligt belyst, äfven från kvinnointressenas sida, och det nedslående intrycket af detta kanske väl ensidigt manliga inlägg i behörig mån mildras och korrigeras.

Herr redaktör!

Uti nummer 4 af eder ärade tidning presenterades bilden af Sveriges första kvinnliga farmaceut, och detta hennes konterfej åtföljdes af en liten uppsats, som i ljusa färger målar de fördelar, som en kvinna går förlustigt gerom att ej begagna sig af den henne sedan 6 år tillbaka medgifna rättigheten att »kunna som elev på apotek antagas och efter enahanda kunskapsprof erhålla enahanda rättigheter som manlig farmaceut».

Som möjligt är, det någon af Iduns unga läsare, på grund af den öfver höfvan vackra fransida medaljen erhållit, skulle kunna komma på den tanken att följa fröken Leths exempel, vågar jag taga mig friheten vända på denna medalj, så att äfven dess fransida blir synlig, till gagn för dem, som tvekan stå vid livets vägsval.

Som i Idun redan nämnts, är studentexamen numera obligatorisk. Elevtiden sedermera är visserligen 3 år, men det är ej alls säkert, att examensperioden infaller precis på 3-årsdagen af elevtjänstgöringen, ej heller får man taga som en gifven sak, att den resp. apoteksföreståndaren efter den tiden är villig eller ens anser sig kunna utfärda det erforderliga elevbetyget. För att erhålla tillstånd undergå farm.-studiosi-examen måste nämligen från apoteksföreståndaren företas intyg öfver, att eleven äger tillräcklig erfarenhet, stadga och erforderliga insikter för att kunna såsom medhjälpare på apotek tjänstgöra.

Efter slutad tjänstgöring genomgår eleven i Stockholm i allmänhet en cirka 2 månaders lång repetitionskurs, som visserligen är frivillig, men dock numera anses så godt som obligatorisk. Under dessa förhållanden understiger elevtiden sällan $3\frac{1}{2}$ — $3\frac{3}{4}$ år.

En farm. studiosus skall efter absolverad examen tjänstgöra å apotek minst 2 år, innan inträde vid farm. institutet kan vinnas. Inskrifning vid institutet sker dock endast på hösten hvarannat år, och har hon aflagt sin studentexamen strax efter en sådan inskrifning, måste hon således vänta 4 år. Under denna tid har hon dock sin bergning. Apotekarexamen tager i anspråk minst 2 år, och studieplanen är sådan, att hvarje års kurs utgör ett afslutadt helt. Underkännes hon i någon af årskurserna, måste hon göra den fullständigt om — men först efter ett års intervall. Alltså blir hon genom en eventuel »kuggning» apotekare först 2 år senare, och denna tidsutdräkt vållar henne en ganska stor pekuniär förlust. Den kortaste tid, som åtgår för att erhålla ett apotekarediplom, är, som synes af det sagda, under lyckligaste omständigheter $7\frac{1}{2}$ —8 år.

Den minst betonade och likväl mörkaste punkten på apotekarebanan är den oerhördt långa tid det dröjer, innan man erhåller en själfständig ställning, sin egen »lilla kista» kan hon ej hoppas erhålla förrän minst $\frac{1}{4}$ sekel förflutit, sedan den dag hon aflade farm. stud. examen, och många gånger ej ens så snart. Hon måste således vara begäfvad med en mer än vanligt stor portion tålmod för att ej tröttna, innan den dagen randas. För att nu komma till de löneförmåner, som i allmänhet åtnjutas, så är nog sannt, att en farm. studiosus erhåller 600 kr. + fritt vivre, hvilket senare numera delvis eller ock helt och hållet är förvandladt i kontanter, likasom att eleven erhåller en liten pekuniär ersättning för sitt arbete. Huruvida en kvinna emellertid kan påräkna samma förmåner, är säkert mycket tvifvelaktigt, enär hon ingalunda kan göra samma skäl för sig vare sig som elev eller farmaceut. Hvad särskildt nattjänst beträffar, hvilket uom-

parentes sagdt utgör den oangenämaste delen af den farmaceutiska tjänstgöringen, så har mig veterligt ingen af de kvinnor, som hafva varit eller fortfarande äro såsom elever på apotek anställda, hitintills gjort en enda elevnattvakt. Att lärotiden under sådana betingelser bliver bra mycket behagligare, är obestriddigt, men den kvinnliga eleven kan då ej heller pretendera samma ersättning som den manliga. Och att flertalet af de kvinnliga elever, som för närvarande finnas på banan, ej heller åtnjuta detta, torde jag våga påstå. Härigenom får hon redan under elevtiden vidkännas en större eller mindre pekuniär uppoffring.

Åtminstone på ett medelstort apotek skötes den farmaceutiska nattjänstgöringen af en studiosus — de exam. apotekarne äro merendels dräifran befriade. Således utgör nattvakten en väsentlig del af en kvinnlig studiosus' tjänstgöring, och här blir förhållandet enahanda för henne som under elevtiden. Då hon ej förmår fullgöra sina åligganden mer än till hälften, kan hon heller aldrig begära mer än half ersättning. Men, torde någon kanske invända, intet hinder finnes väl för henne att fullgöra äfven denna post af tjänstgöringen, och får jag därtill svara, att det för henne olämpliga i en sådan tjänstgöring kan en kvinnlig elev bäst själf göra reda för.

För att inskrifvas vid farm. institutet i och för beredelse till apotekarexamen, måste företas intyg om en viss vana vid laboratoriegöromål. Detta s. k. laborantbetyg har t. o. m. en manlig studiosus ibland ganska svårt att anskaffa, emedan laborantbefattningen i allmänhet bestrides af en exam. apotekare, och jag tror, att det skall bli mångfaldigt svårare för en kvinna att erhålla ett sådant, enär laboratoriegöromålen äro af den beskaffenhet, att en kvinna på egen hand omöjligt kan gå i land därmed och därför såsom laborant måste anses komplett omöjlig.

Hvad kvinnans lämplighet i öfrigt på apotekarebanan beträffar, så, om fackmän därom hyste stora dubier, redan innan tillfälle gifvits se resultatet af ett försök, är den samstämmiga meningen numera, att kvinnan på detta verksamhetsfält måste betecknas såsom särdeles olämplig. Att icke desto mindre för en tid sedan ett antal kvinnor blefvo som elever antagna, måste tillskrivas den orsaken, att det en liten tid ansågs, om jag så får säga, »modernt» att på ett större apotek hafva en kvinnlig elev. De herrar apotekare, som då ej förmådde värna sig emot denna modets nyck, ångra förvisso nu sin svaghet. Att de unga kvinnor, som varit i tillfälle att pröfva sin lämplighet på banan, äro af samma åsikt, torde bäst synas däraf, att de 3, som genom sin petition utverkade k. m. ts medgifvande, och sedan flere med dem för länge sedan afgått från skådeplatsen.

Medgifvas måste, att det kan gifvas omständigheter, som betydligt kunna underlätta det svåra arbetet för den kvinnliga eleven, nämligen då hon, som t. ex. nu Sveriges första kvinnliga farmaceut, äger förmånen hafva en nära släkting, som är apotekinnehafvare, en förmån som för henne måste vara af oskattbart värde. Men en kvinna, som ej kan berömma sig af att äga samma fördel, gör klokast uti att icke »taga i besittning denna nya landvinning».

Jag anser mig med dessa rader hafva visat, att detta så mångprisade nya verksamhetsområde för kvinnan har sina stora skuggsidor, hufvudsakligast beroende på, att en jämförelse mellan hennes och mannens arbete inom detta fack ej en gång kan ifrågakomma. B. ....

Till alla vänliga frågebesvararinnor

på vår afdelning för Frågor och Svar vilja vi rikta den eftertryckliga uppmaningen att hädanefter godhetsfullt iakttaga att vid frågebesvarandet alltid skriva svaret på hvarje särskild fråga på sin särskilda lapp. Alltså ej flere svar på samma papperslapp! Detta är nödvändigt för att underlätta redaktionens arbete med de många svarens ordnande, och de som hädanefter ej iakttaga det, kunna ej heller påräkna sina svars införande.

Nobel'arnes moder.

På det Nobelska namnet har i dessa dagar fästats ej blott Sveriges, det tacksamma fosterlandets, blickar: en hel världs uppmärksamhet och beundran ha riktats mot den handling af storslagen frikostighet, genom hvilken den genialiske uppfinnaren och ädle människovännen Alfred Nobel samlat glans kring sitt och sitt fäderneslands namn. Idun har därför känt sig öfvertygad, att det borde högeligen fagna svenska kvinnor att i sin tidning just nu möta bilden af den moder, som fostrat slika söner och i deras lif och gärning lämnat de djupa intrycken af sin egen upphöjda personlighet. Genom godhetsfullt tillmötesgående äro vi ock i dag i tillfälle att återgifva bilden af fru Carolina Nobel efter ett akvarellporträtt af vår ryktbare målare Zorn.

Familjen Ahlsell är en gammal Stockholmsfamilj, hvaraf flere medlemmar gjort sig kända såsom dugande ämbets- och tjänstemän, däribland äfven kamreraren *Andreas Ahlsell*. I sitt giftermål med *Carolina Wilhemina Roos-pigg*, hade kamrer Ahlsell flere barn, bland dem dottern *Carolina Andrietta*. Hon var född den 30 sept. 1803 och uppfostrades i sitt goda och bildade föräldrahem, hvarför ock, då hon af den 26-årige konduktören *Immanuel Nobel* år 1827 hemfördes som brud, denne därmed erhöj ej allenast en trogen följeslagerska genom lifvet, utan ock en maka, begäfvad med åtskilliga goda egenskaper till komplettering af hans egen stora verksamhetsförmåga. Konduktör Nobel — ingenjör skulle han i våra dagar hafva kallats — var nämligen en mycket arbetsam och idog man och anställd hos den framstående byggmästaren och konstruktören, öfverste Fr. Blom, hos hvilken han bland annat uppgjorde ritningarna till den s. k. Weylandts villa å Djurgården. Dessutom hade han själf börjat att med framgång ägna sig åt konstruktions- och uppfinnareverksamhet för att därigenom öka sina begränsade inkomster och verka allt mer gagnande inom sitt område.

År 1828 föddes i detta äktenskap äldste sonen Robert Hjalmar, år 1831 Ludvig Immanuel och 1833 sonen Alfred Bernhard. Makens omfattande kunskaper och storartade förlag kunde ej till fullo göra sig gällande här i landet, hvarför Immanuel Nobel på ryske statsrådet Haartmans uppmaningar år 1837 flyttade till Petersburg. Fru Nobel och de tre sönerna kvarstannade dock under de närmaste fem åren i Sverige.

Det var fem långa år. Makens frånvaro från hemmet medförde naturligtvis alltid ökad omsorg och bekymmer för makan, isynnerhet under ett tidsskede, då ännu intet lönande arbete lämnades kvinnor, då de hvarken med hufvud eller hand finga täfla med männen om de för lifvets nödortoft behöfliga inkomsterna. Gossarne behöfde skolundervisning; själf intelligent och bildad arrangerade fru Nobel därför en liten småbarnsskola, hvarigenom hon blef i tillfälle att ej allenast som en god och rättänkande moder öfvervaka sönerns uppfostran i hemmet, utan ock såsom en kunnig och ordentlig lärarinna hos dem inplanta de första nödiga kunskaperna. Hon var alltså lycklig nog att själf helt och hållet få leda sina gossar de första åren och äfven lycklig nog att besitta de därtill erforderliga egenskaperna: förmåga att från början ingjuta kärlek till det rätta och sanna, en högsinhet och ett ordningssinne, som blefvo bestämmande för hela

Bättre än Stomatol och Aseptin af alla slag är

Sanct Eriks
ASEPTOL.

Se professor Ernst Almqvists intyg å flaskorna.
S:t Eriks Tekn. Fabrik, Stockholm.
Till landsorten mot efterkräf. Allm. Tel. 10310.

deras lif. Att hon samtidigt fick röna stor genkärlek från sina gossar, var ju naturligt, och vi erinra oss härom särskildt en liten episod. Robert, den äldste af gossarne, som mycket ifrade för att blifva sjöman, fick tidigt nog denna sin önskan uppfylld. Efter fyllda 12 år fick han nämligen som extra kajutvakt medfölja en bekant sjökaptän å en långresa ända till Brasilien. Roberts lilla månadshyra torde hafva användts till utrustning och andra nödvändiga behof, så att mycket fanns ej att förstöra; men kaptenen gaf honom dock vid framkomsten ett par kronor för att därmed se sig om i Rio. I vanligaste fall snaska sådana ungdomar upp de bekomna slantarne i sydfrukter, apelsiner, dadlar o. d., som den tiden voro mera sällsynta i Sverige än nu. Det gjorde icke Robert. Han kom ombord med ett paket, som han sorgfälligt bevarade. Kaptenen förundrade sig något öfver denna återhållsamhet hos gossen och sporde honom, hvad han hade i paketet »Jo,» svarade Robert, »kaffe till mamma, ty hon har ej fått sådant på länge.» Man kan tänka sig den glädje, med hvilken den goda modern ett par månader efteråt mottog denna gåfva af sin son!

År 1842 hade Nobel emellertid redan börjat göra lycka med sina uppfinningar i Ryssland, särskildt efter förevisandet för storfurst Mikael af ett par olika slag af minor, dels land- och dels sjöminor, som vid försvar skulle utöfva synnerlig kraftig verkan. Storfursten arrangerade nu så, att Nobel fick en stor penningbelöning och många beställningar af ryska staten. Framtiden tedde sig allt ljusare, och han tog därför sin maka och gossarne till sig i St. Petersburg.

Nobels fabriksverksamhet utvecklades, och firman blef allt mera ansedd. Under tiden uppfostrades sönnerna; moderns kärlek för Sverige och svenska förhållanden föranledde att särskild undervisning i svenska språket och svensk historia meddelades dem af magister Santesson. Deras öfriga undervisning, i utländska språk med mera, bedrefs i utmärkta ryska läroverk, och fadern med sitt aldrig hvilande uppfinnaregeni samt sin vidlyftiga praktiska verksamhet ingöt hos dem det intresse för arbete, den öfverblick och stora iakttagelseförmåga, som för dem alla blefvo betecknande.

År 1859 återvände Nobel med sin familj, som 1843 ökat med ytterligare en son, Oscar Emil, till Sverige, mera rik på erfarenhet än på kapital. Verkstaden hade öfverlämnats åt sonen Ludvig, som därför kvarstannade i St. Petersburg; Robert och Alfred voro vid hitkomsten äfven gamla karlar, och Emil var 16 år. Nobel och hans fru bosatte sig först i närheten af Huddinge järnvägsstation, sedan vid Heleneborg. Tillsammans med Alfred utarbetade fadern här sin metod för tillverkning af nitroglycerin, och fortsatte Alfred som bekant sedan med detta sprängämnes vidare utveckling till dynamit, spränggummi, ballistit m. fl. geniala uppfinningar.

Nitroglycerinuppfinningen var nu visserligen gjord, och de tekniska fördelar, som dess tillämpande kunde framkalla, uppfattades nogsamt af många framsynte män, men svår var dock tiden mellan uppfinningens första framträdande och dess utvecklande till affär — ej minst för fru Nobel, som härvid behöfde all sin kärleks-

fulla energi, sitt lugn och sin förmåga att hjälpa sig själf och de sina.

Den ljusning i affärshänseende, som så småningom följde, skulle dock tyvärr förmörkas af ännu allvarsammare skuggor än dem den ekonomiska kampen kunnat framkalla. Slag i slag föllo ödets hårda hugg. Den 4 sept 1864 inträffade omedelbart invid det Nobelska hemmet i den lilla fabriken å Heleneborg en våldsam

Fru Carolina Nobel.

Efter en akvarell af Leonard Zorn.

explosion, hvarid sonen Emil jämte ingenjör C. E. Hertzman ögonblickligen omkommo och deras kvarlevor kringspriddes i den närbelägna trädgården. Den äldre Nobel själf drabbades af ett slaganfall och förblef därefter ständigt lam i sin ena arm. För modern och maken i sanning hårda pröfningar och bitter hjärtesorg!

De återstående sönnerna lyckades visserligen efterhand att skapa sig ekonomiskt oberoende och förmögenhet, men minnet af den i sin ålders vår bortryckte ynglingen samt makens svåra sjuklighet under de återstående 8 lefnadsåren — Immanuel Nobel dog den 4 sept. 1872 — hvilade länge med tungt vemod öfver fru Nobels lif.

I sin ålders höst fick dock omsider den lyckliga modern med lugn njuta sin ungdoms och medelålders utsäde i unga hjärtan. Söners, svärdöttrars och barnbarns kärleksfullhet blef henne en rik belöning, och därtill kom att den gamla nu genom sönnernas frikostighet sattes i tillfälle att utöfva, hvad hon högst af allt älskade: välgörenhet mot andra. Hon kände sig för allt detta särdeles lycklig och tacksam mot honom, som sänder alla gåfvor.

Den sistå veckan af september kunde man årligen vara förvissad att träffa bröderna Robert, Ludvig och Alfred Nobel i Stockholm, äfven om de eljes hade sin bostad i aflägsna länder. De samlades då att gemensamt fira den älskade moderns födelsedag den 30 sept. Hon mottog med rörd tacksamhet och glädje

deras, särskildt då, storartade och vackra skänker och förvarade dem som en erinran om deras framgångar och deras kärlek. Själf fasthöll hon alltjämt vid sina enkla vanor från tidigare år. Det eleganta ekipage, som sönnerna ställt till hennes förfogande, kom hon sålunda sällan sig för att personligen använda; men om hon kunde glädja en svag eller sjuk därmed, var det hennes största fröjd. Likaså förbrukade hon ej på långt när de summor, hon bekom till sin hushållning. Men kunde hon i *tysthet* hjälpa någon, utgjorde detta henne en dubbel tillfredsställelse. Många voro de tårar hon på så sätt borttorkade, många de på svaga skuldror tungt tryckande bördor hon aflyfte.

I frid fick fru Nobel sluta sina dagar den 7 dec. 1889, omgifven af många kära. Sonen Ludvig hade då redan året förut skattat åt förgängelsen; Robert och Alfred öfverlefde henne och dogo båda under år 1896.

Med fru Nobel bortgick en af de kvinnor, som i glädje som sorg, i lycka som olycka haft förmåga att hålla idealet högt, att ständigt sträfva för det sanna och goda och som genom sin uppfostrande makt vetat att öfverflytta sina bästa egenskaper på barn och barnbarn.

Frid öfver sådana mödrars minne!

A. W. C.

Något om soppor.

Hvad kan väl skrivas om soppor? Finnes icke allt hvad som om dem kan sägas i en god kokbok?

Det kan nog så tyckas, men som en gammal erfaren husmor har jag dock några ord att härom skriva till mina unga, mer eller mindre sparsamma och förståndiga husmödrar. Gif så ofta som möjligt din man en kraftig, god

soppa, ty därpå sätta de flesta män mycket värde, då de om middagen hemkomma från ett ansträngande själs- eller kroppsarbete. Jag vet många unga fruar, som nästan alldeles bannlyst soppan och i stället ersatt den med en lätt efterträtt såsom mera i fruns och tjänarnes smak. Jag har ofta med mina unga frubekanta talat om denna sak och alltid till efterträttens försvar fått den invändningen, att alla slags köttospor bli så dyra, och hvartill skall allt det myckna köttet användas?

Jag vill härmed lära eder ett sätt att åstadkomma några utmärkt goda och dock billiga och starka soppor. Köp hos hvilken slaktare som helst för femtio öre så kallade köttben, d. v. s. de ben, från hvilka skurits bifv eller kött till malning. Vid dessa sitter ännu mycket kött, talg och senor. Köp så för 35 öre grönsaker af alla möjliga sorter till grönsoppa. Låt slaktaren klyfva benen mycket väl och låt dem sedan koka tillika med selleri, purjo, en stor morot, en palsternacka och, om det finnes, en väl skrapad ostkant. Denna senare gör soppan blank och klar. Soppan bör koka omkring sex timmar, innan den silas upp, samt väl skummas. Ni har nu en stark, klar buljong, som räcker i ett mindre hushåll för tre middagar, vare sig som klar buljong i koppar, då den bör färgas litet med soya, eller som juliensoppa. Medan de kokta benen ännu äro varma, slås öfver dem tre liter vatten och kokas därpå en god efterbuljong. Till denna senare kokas nu alla de öfriga grönsakerna med litet smör, soppan redes med några skedblad mjöl, och när den skall serveras, vispas den upp med tre äggulor och gräddesamt saltas och kryddas med hvitpeppar. Ni har nu en utmärkt god Victoria-soppa, som jag är öfvertygad om skall falla edra män mycket i smaken. Det kött, som sedan skrapas af benen, använder man till korfkaka, sillsallat eller sillbullar. På den uppsilade klara soppan bildar sig en tumstjock hvit

flottkaka, som i dessa dyra smörtider ju kommer bra tillpass till stekning och äfven kan användas till bakning.

Medgif, att ni fått valuta för edra pengar!

Ännu en annan soppa vill jag lära eder laga, som ni kunna servera under namn af ärtskockspuré, utan att någon skall kunna skilja den från en äkta sådan. Om ni, som ofta händer i ett hushåll, ha gul ärtsoppa öfver från torsdagen, så tag en liter jordärtskockor, koka dem i vatten med ett stycke smör, tills de äro halfkokta, sila från ärterna och slå soppan i ärtskocksspadet och låt detta koka tillsammans, tills ärtskockorna äro färdiga. Vispa sedan upp soppan i skålen med tre ägg och grädde. Krydda med hvitpeppar eller cayennepeppar efter smak.

Viss om alla förståndiga små husmödrars tack-sambet för dessa mina råd angående goda och billiga soppor, beder jag eder blott: gör ett försök därmed!

En sak vill jag dock bereda eder på, nämligen att edra kokerskor, som nästan aldrig gilla sparsamhetsrön och dylikt, komma att opponera sig här emot och liksom min gamla kokerska till en början kalla detta slags soppor »fattigmat», men låten ej detta afskräcka eder, utan tänken i stället på, hvilken besparing i gören på veckans hushållspengar, på samma gång i bjuden på goda och smakliga, billiga och närande soppor.

W. E.

Ur notisboken.

»Handarbetets vänner»

har under de senare dagarna haft en intressant utställning af några märkligare alster af svensk konstslöjd. Synnerligen anslående voro de båda gamla praktfulla, för matsalen i Hallwylska paläet bestämda hantelisse-tapeterna, den mindre endast restaurerad, den större, afsedd för en långvägg, tillväfd till omkring två tredjedelar af sin längd af svenska, konstförfarne allmogehänder under samvetsgrann och insiktsfull ledning. Tapeterna framställa i fina och diskreta färger en fransk park- och trädgårdsanläggning i 1700-talets stil, med tempel, fontäner, stela, snirklade rabatter, yppigt löfverk, genomflätadt med konvolvler, chrysanthemum, rosor och förgätmigej samt graciösa långhalsade och långstjärtade fåglar. Kartongen för tillväfnaden är förfärdigad af arkitekten Almqvist, som synes på ett särdeles lyckligt sätt hafva löst den svåra uppgiften att sätta sig in i och fortsätta i andan af ett påbegynt verk; valet af färgerna, så maktpåliggande i ett fall som detta, gör likaledes vederbörande all heder. Tillväfnaden, den största, som Handarbetets vänner utfört i denna genre, har kraft ungefär tio månaders tränga arbete af tre å fyra vana väfverskor.

Beträffande den likaledes utställda altarduks-spetsen, knyplad efter ritning af fröknarna Widebeck och Westberg i Stockholm, torde man med skäl kunna säga, att den hör till de allra vackraste arbeten, som någonsin af konstskickliga händer trolrats fram på en knyppeldyna. De stränga kraf, som paramentiken ställer på slika arbeten, äro af konstnärinnorna väl tillgodosedda. Det stela, enkla, värdiga, som utmärker denna stilart, gör kanske, att arbetet synes mindre effektivt än knyplingsarbeten efter modernare mönster; men går man arbetet in på lifvet och granskar de mångtusende maskorna, så finner man, att gedigenhet tryckt sin prägel på detsamma och att de hundratals knyppelpinnarne här blifvit förda med ett tålmod och en kärleksfull omsorg, minnande om nunnornas pietetsfulla klosterarbeten.

Teater och musik.

Kungl. operan återupptog i måndags Glucks opera »Iphigenia i Aulis». Nu liksom förra gången, ja kanske ännu mera, är det särskildt fru Lindén, som gör sig gällande i Klytemnestras parti. Hennes hela uppträdande och hennes sång äro här af gripande verkan. Hr Lundqvists Agamemnon är likaledes, särskildt i vokalt hänseende, en förträfflig prestation. De belönades båda med lifliga applåder. Sådana kommo ock frkn. Thulin till del för hennes utförande af titelpartiet, som gjordes mycket värdadt och erkännans-

värdt. Hr Bratbost som Achilles hade däremot en mycket svag afton. De öfriga fyllde sina platser oklanderligt. Det hela led dock flerstädes af ojämnheter.

K. Dramatiska teaterns nyaste program, som gick för första gången i tisdags afton, kan betecknas som skäligen obetydligt. Detta gäller nu — vi förmoda — odisputabelt om den tyska lilla *lever de rideaux'en*, »Tu och fyrtiosex», af H. Landsberger. Hr Personnes flytande friare-svada, som däri krönes med all framgångens hugnad, tycktes emellertid hålla publiken vid godt humör, och fröken Janson var en mycket älskvärd och söt ung fröken, som egentligen intet annat hade att bestyra än att rätta ögonblicket, strax före täckelsets fall, säga sitt af- och lyckliggörande ja.

Denna obetydlighet — ursäktlig hos en enacts »bagatell» — stämplade dock tyvärr äfven det därpå följande engelska treakters skådespelet: »Skiljovägen» af H. W. Esmond, trots de stora tragiska later, hopplånade från allsköns gamla bekanta med både franska och spanska namn, det sökte taga sig. Ty i den engelska stöpnigen hade det råkat bli bastant pepprad godtköpsroman af alla de nog så högtidliga och tänkvärda konflikterna. Omaka äktenskap, skakande själsstrider, ädla själar, dödande gift. . . Men ingen gnista af någon författarens egen eld! Publik har nog äfven sådant — må nu den infinna sig.

Förlåtligt, om skådespelarnes intresse blef föga intensivare än premiärpublikens för dessa figurer, klippta ur »Harpers Weekly» eller »Short Stories». Deras plikttrogna nit röjde sig dock och må tacksammeligen erkännas. »Den stora kvinnosjälen» pressade fram sina omätliga kärlekskval i fru Sandells djupast hjärtegräpande gurgelljud, och »den stora manliga» rullade fram sina reciproka känslor genom hr Skånbergs mest talande ögonhållningar. Hr Hillberg, Johanson, Hedlund och Grunder stodo tappert bi med många korrekt solida engelska dygder — på hvilka dock dess värre ingen egentligen ville tro. Mest personligt äkta voro nog fröken Warbergs och hr Hamrins små strån till stacken: den förras friskt naiva ungdomlighet, den senares för kväl-len alldeles nypatenterade gnäggning. Den åtminstone var bestämdt hemmagjord på Lagårdsl. . . förlåt, Östermalm.

Vasateatern har under den gångna veckan bjudit publiken tillfälle att anställa intressanta jämförelser mellan tvänne olika Borkman-framställningar, i det hr August Lindberg några gånger alternerat med hr Svennberg i denna roll. Det är svårt att säga, åt hvilkendera af de båda skådespelarnes tolkningar man vill gifva priset — deras uppfattning är ganska olikartad. Det öfverlägset imponanta hos den fallne matadoren, som vi redan hos hr Svennberg i någon mån saknade, men som dock där åtminstone i en viss lugn trygghet gjorde sig bemärkt, kommer ännu mindre fram i hr Lindbergs framställning, som till gengäld glimtvis uppvärmas af en viss nervös glöd. Att den Lindbergska Borkman har många vänner i salongen och hvarje fall väcker stort intresse har ådagalagts af det lifliga bifallet.

I onsdags upptogs å denna scen Brandes bekanta skådespel »Ett besök», till hvilket vi torde närmare återkomma.

Om söndag gifves en matiné till förmån för hr Anders de Wahl, hvarvid uppföres ett nytt svenskt original, »Midnattssol», drama i 3 akter med prolog, af Ernst Didring. Äfven härom i nästa nummer.

Fröken Frida Schytte, den unga danska violinsten, lär komma att uppträda å en konsert vid k. operan lördagen den 20 dennes.

Hr Ragnar Grevillius gifver konsert i Vetenskapsakademien i dag fredag med biträde af fru Dagmar Möller, frkn. Alma Thulin, hr K. Kjellström m. fl. Någon rekommendation behöfves således ej.

En bröllopsresa.

Skiss för Idun af Vera Vinge.

Edit Forsman stod framför den stora toalettspegeln i sitt rum. Den hvita bruddräktes föll i mjuka veck kring hennes unga smärta gestalt, och fröken

Nilsson (hjälpredan vid den unga brudens toalett) ordnade med lätt hand ryschet kring hennes hals. Därefter vecklade hon ut den långa slöjan och, med en pröfvande blick, lät hon den falla ut öfver dräkten. Men i detsamma måste hon träda åt sidan för den unga brudens moder, som, nervös och en smula hjärtnupen, tagit myrtenkronan för att fästa den på sin dotters hjässa. Modershanden var dock något famlande, och fröken Nilsson stack bestämsamt in en hårnål här och där och satte, med ett par lyckade grepp, mera stil på fru Forsmans verk.

Den unga bruden såg med en till hälften lycklig till hälften skrämde blick mot det täcka ungdomliga anlete, som, i sin omgivning af tyll och myrten, återkastades af spegelglaset. I och med kronans påsättande hade det midt i hennes jublande lycka kommit öfver henne en känsla af ängslan inför det viktiga steg, hon stod i begrepp att taga, och denna känsla återspeglades i de blåa ögonens tankfulla blick.

»Ack, lilla mamma!» — Edit vände sig plötsligt om, då fröken Nilsson gick ut i det yttre rummet, och hon slog armarne kring moderns hals — »nu börjar jag känna mig riktigt högtidligt stämd.» Hennes röst var glädttig, men hennes rörelser voro häftiga och liksom förorsakade af förskräckelse, då hon nu för sista gången sökte sitt rätta skydd i modersfammen.

»Fröken Edit! Här är ett bref, hvilket budet begärde skulle framlämnas genast,» sade jungfru Märta, som inkommit, utan att mor och dotter märkt det.

Edit lösgjorde sig mildt ur moderns armar och mottog brevet. »Hvad i all världen kan det vara, som brådskar så?» sade hon muntert och öppnade det. Hon skyggade ofrivilligt tillbaka, då hennes ögon öfverforo de första raderna; men känslan af att hon borde bevara sin själfbehärskning förmådde henne att vända sig bort, medan hon slutade läsningen af brevet.

»Hvad var det?» frågade modern.

»Ah» — Edit kramade mekaniskt ihop brevet i handen — »ingenting.» Hennes röst var sväfvande, och ett par skarpa röda fläckar hade runnit upp på kinderna: det säkra tecknet hos henne på rubbad jämnvikt.

Modren kände och såg, att hennes barns »ingenting» betydde en störd hjärtefrid; men hon teg, ty fadern och systemen kommo in för att kasta en blick på den unga bruden, hvars kinder småningom blefvo snöhvita under denna mönstring.

Fru Forsmans knän sviktade. Då hennes yngsta dotter försvann, skickade hon under någon förevändning bort sin man. — Ännu återstod det några ögonblick, innan han skulle föra dottern till brudstolen.

»Mitt barn, mitt barn! Hvad är det?» Och fru Forsman slöt Edit i sin famn. — »Hvad innehåller detta förskräckliga bref?»

»Åh, ingenting, ingenting, mamma lilla. Jag tror inte ett ord däraf,» och Edit rätade stolt på sig. »Det känns blott litet hårdt att bli uppsökt af hat och illvilja, just när man står inför det lyckligaste ögonblicket i ens lif. Ja, du må gärna läsa brevet, efter jag ändå inte kunde låta bli att för-råda min — — häpnad. Du ser själf — det är ingenting, ingenting alls att bry sig om.» Hon talade dock med en ifver och med ett eftertryck, som icke tillhörde det trygga lugnet.

»O, mitt barn!» Moderns anlete var sammandraget af smärta. »Jag tror också, att det ingenting är att fästa sig vid. Låt icke detta rubba ditt lugn och ditt förtroende!»

Edit ryckte brevet till sig för att rivna det i stycken, men fadern inträdde i det-samma. Han fick ingenting märka. Hon sammankramade det i handen och ämnade kasta det ifrån sig; men i någon annans hand finge det icke komma, och därför stoppade hon det, halft utom sig, i barmen.

»Gå nu in, min lilla mamma!» Hon vände sig med en frimodig nick mot modern.

Fru Forsman gick in till de församlade gästerna. Strax därefter kom Edit inskrändande vid sin faders hand. Det var en mycket blek, men vacker ung brud, och det låg något ovanligt stolt och fast i hennes uppsyn och hållning. Icke det milda, blyga uttryck, hvilket för henne skulle varit det naturliga — tänkte modern och undertryckte en suck.

Edits blick sökte brudgummen, hvilken nalkades från motsatt håll; men hon varnade honom såsom genom en dimma, och prästens röst nådde henne liksom från ett långt afstånd. Brudgummens »ja» lät upprördt, lågmäldt, brudens fast och tydligt. Det verkade nästan frapperande att se detta säkra, stolta lugn hos den unga veka Edit Forsman.

Fru Forsmans kinder voro under frukost-middagen öfverglutna af en stark rodnad, och hennes bordskavaljer förvånade sig öfver hennes glänsande ögon och hennes nervöst lifliga sätt. Hon bemödade sig om att icke oro sin dotter genom att synas iakttaga henne; men den lilla fruns hufvud vändes ständigt åt det håll, där dottern satt, och hon hade endast öron för hennes i dag så ovanliga liflighet. Edit, som rätteligen skulle suttit där som en liten försagd, blyg, rod-nande brud . . .

Brudgummen såg ett par gånger så frågande på Edit, som om han i hennes liflighet funnit en icke fullt äkta klang.

Ändtligen reste man sig från bordet. Bruden fattade sin brudgums arm. Var det champagnen, som kom henne att känna sig så knäsvag? Hon hade aldrig förr druckit så mycket som i dag. Och — var det endast två timmar, man suttit till bords? Hon tyckte nästan, att det varit som en hel evighet. Ännu var det en half timme, innan hon behöfde kläda om sig. Edit nästan undvek modern under denna stund, och hon dröjde i det längsta med att draga sig tillbaka.

»Nu, barn, måste du kläda om dig,» hördes slutligen fru Forsmans röst.

Edit gick in i sitt rum och afkastade hastigt brudstassen. Mellan korsetten och linnet låg det bref, som formligen hade bränt henne under dessa timmar. — Nu kunde det ligga där. Hon skulle sedermera, när hon blef lugn, läsa det ånyo och se, om det verkligen var något att grubbla öfver.

Jungfru Märta hjälpte henne att påtaga den mörkblå resdräkten och framräckte därefter den koketta lilla reshatten. Edit påsatte den och drog redan nu floret för ögonen. Det gafs ingen förevändning för Märta att kvardröja, utan hon drog sig tillbaka, lämnande mor och dotter allena. Edit kastade en dröjande blick kring sitt flickrum, medan hon drog på sina långa gants de Suède.

»Mitt älskade barn» — moderns röst ljöd

kväfd oaktadt hennes ansträngning att behärska sig — »låt icke detta . . .»

»Tro icke,» Edits ton lät lugn och föraktlig, »att jag bryr mig om ett anonymt bref! Min kärlek och mitt förtroende kan ingenting rubba. Ack, lilla mamma, — dotterns röst ljöd nu klar, nästan gäll, — »låt oss icke nu tänka på detta! Tack i stället, min älskade mor!» Hon kastade sig i moderns armar, och hennes stämma fick en öm, upprörd klang, som lisade moderns hjärta.

»Jag hör, att Edvard frågar efter mig. O, hys ingen oro för mig, mamma!» Edit sprang ifrån sin mor och ut till sin man.

Fru Forsman stod kvar några ögonblick. Edit var stolt och stark, men människohjärtat är dock icke så stålsatt mot miss-trons sådd, att det icke lider och vändas, då det drabbas af något sådant, som nu träffat hennes barn.

En stund senare befann sig brudparet bekvämdt instufvadt i en första klassens kupé. Bruden lutade sig ut genom det öppna fönstret, och brudgummens ståtliga gestalt höjde sig bakom henne.

Edit lutade sig ut och vinkade så länge hon såg skymten af de kvarstående anförvandterna och vännerna. Nu voro de försvunna. Hon vände sig långsamt och dröjande om för att slutas i den otålige, längtande brudgummens armar. Hon låg länge tyst och med slutna ögon kvar i hans famn. Oron och ängslan veko; hon önskade blott, att han icke skulle släppa henne ur detta fasta, tryggande famntag. Men så lossades armarnes säkra grepp, och hon kände hans varma, skälfvande läppar tryckas mot sina. Hon besvarade icke dessa kyssar, hon mottog dem endast, och hans passion meddelade sig icke till henne. Han hade en instinktlik förnimmelse däraf. Hans sätt blef hastigt mildare, och han drog henne ned på soffan och betraktade henne med en lugn, lycklig blick.

Men hon mötte icke hans blick. Hennes ögonlock lågo till hälften sänkta öfver de milda blå ögonen, och hon svarade blott enstafvigt på hans ömma tilltal. Det brände på den fläck af bröstet, mot hvilken det olyckliga brevet trycktes. Det var, som om en huggorm stunge hennes hjärta.

»Ack, Edit, jag känner mig som den lyckligaste människa på Guds gröna jord, men du — du är så slut. Hvarför?»

»Åh, det är ingenting, ingenting.» Hon pinades inför hans forskande, enträgna blick.

»Skilsmässan från de mina,» stammade hon slutligen.

»Edit, min älskade, se på mig!»

Edits tunga ögonlock hade svårt att lyfta sig. Den blick, hon omsider slog upp mot honom, hade något skrämmt, och den dolde sig strax.

»Det är något så ovanligt öfver dig — så ansträngdt och slutet. Det är icke allenast uppbrottet från de dina, som vållat detta. Något har kommit emellan oss; jag känner det.» Han studerade hennes ansiktsuttryck med en bekymrad, spänd min, och han såg, att han träffat den ömma punkten.

»Nåväl, ja,» sade han efter ett par ögonblick i beslutsam ton, och hennes kinder började glöda. »Det är en handling af illvilja och hat, som förmörkat mitt sinne. Men jag skall visa dig, huru litet ett anonymt bref kan rubba min tillförsikt till dig.» Och med ett exalteradt uttryck stack hon handen i barmen och drog fram brevet. Hon

ämnade slita det i stycken; men hans händer grepo om hennes och förhindrade det.

»O, jag borde förstört det strax! Men det lämnades mig, just som jag skulle gå in till vigseln, och jag har inte haft ett ögonblick för mig själf att hinna sansa mig. Jag vill inte, att du skall läsa det. Jag tror dig.»

Hans blick mörknade, tonen lät allvarlig och fordrande. »Gif mig detta papper! Det är bäst så. Åh, du tycker dig visa bristande förtroende. Nej — ånej. Det är vida bättre, att allt är fullständigt klart oss emellan. I ditt hjärta kan dock en tagg blifva kvar, och jag måste för mitt lugns skull veta, hvad det är för en tagg.»

Hon stod där blek och stilla, armarne föllo slappt ned utmed sidorna. Han betraktade henne dröjande ett par ögonblick och sade: »Innan jag nu läser detta bref, vill jag dock säga dig, att det finnes en skuld, som trycker mig. Jag hade länge sedan skjutit den undan — trodde mig nästan hafva rätt därtill. Nu trycker mig ånyo minnet däraf — till följd af detta —» Han visade på brevet, och hans ton antog en bitter klang af själförrakt. »Ack, man kan inte lämna ett förflutet bakom sig; det reser sig och hämnar sig.»

Han teg några ögonblick, men återtog: »Det finns nog ganska få män, hvars lif är utan någon dylik mörk punkt. Dock — detta är en klen tröst,» — hans röst lät åter grumlig och hans blick sänktes, men han höjde den snart ånyo och riktade den fast och klar mot sin unga hustru. »Nåväl, du älskar mig tillräckligt för att kunna tillgifva en skuld? — Och nu — gif mig detta bref!» Han lösgjorde det mildt ur hennes halft motsträfviga hand.

Långsamt läste Edvard brevet och kastade det sedan ifrån sig på soffan framför dem. »Detta har intet att skaffa med det, som mitt oläkta samvetssår kom mig att misstänka. Och hur skulle det väl kunnat?» tillade han liksom för sig själf. »Det var dock en egendomlig ödets lek,» återtog han, »att detta tokiga påhitt skulle blifva det medel, som framtvang min bekännelse. Detta bref är endast ett verk af narraktighet eller illvilja, egentligen endast det förra, tror jag. Den, som skrifvit detta, är något rubbad. Det är eget — också en ödets lek, tror jag — att jag aldrig berättat om den gamla mamsellen, som bor i samma hus som jag. Hon har förälskat sig i mig liksom i den förre innehafvaren af mina rum. — Det var antagligen något slags känsla af ridderlighet, som afhöll mig från att tala med dig därom. — Jag har aldrig talat med människan ens. — Hon har hugnat mig med kärleksbref på kärleksbref, och jag hade troligen måst flytta för att undkomma hennes efterhängsenhet, äfven om det inte nu skett för mitt giftermåls skull. — Detta bref träffade i sanning ingen omtålig punkt hos mig. Jag kan knappt en gång vara ond på den gamla fjolliga varelsen. Men — jag är det dock. Det fördärfvade din bröllopsdag.»

»Lämnom detta!» sade han efter ett par ögonblick. »Du måste nu höra den bikt, detta befängda bref framkallat,» tillade han med ett visst ansträngdt lugn. »Mången gång, då du ömt och förtroendefullt med dina rena blå barnaögon blickat in i mina, har jag känt ett styng, om icke af samvetssagg, så af förödmjukelse. Men jag sköt det förödmjukande minnet åt sidan. En bekännelse sådan, som den jag nu skall

